

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА РІЛЬ СТРАХОВОЇ СИСТЕМИ

Економічний розвиток України передбачає кардинальну соціальну трансформацію, передумовою якої є перегляд традиційної ролі страхової системи. Сучасні реалії зростання ролі страхування вимагають наукового осмислення соціально-економічної природи систем комерційного і соціального страхування, без чого неможливе формування цілісної та ефективної страхової системи. Негативні фактори впливу на страхову систему носять глибинний та системний характер, тому формування цілісної та ефективної страхової системи неможливе без ґрунтовного наукового осмислення її соціально-економічної природи та ролі.

Страхова система ідентифікується як динамічна цілісна єдність, яка має визначену структуру, складається із взаємозалежних та взаємопов'язаних елементів, кожний з яких може розглядатися як окрема система, виконує функції перерозподілу грошових коштів з метою страхового захисту та встановлення певних соціальних стандартів. Організаційну структуру страхової системи означимо таким чином: страхова система складається із системи комерційного і системи соціального страхування. В свою чергу, система комерційного страхування складається із елементів, які корелюються із внутрішньою структурою та зовнішнім середовищем страхового ринку. Система соціального страхування складається із елементів, які відповідають видам та формам соціального захисту.

Неможливо однозначно визначити пріоритетність розвитку однієї із складових страхової системи. Тому категорії «система комерційного страхування» та «система соціального страхування» в сучасній науковій літературі досліджуються як цілісна система, а взаємодія між її структурними

елементами все більше будується за принципом гетерархії, який передбачає взаємозалежність між елементами системи.

На думку професора П. Рабиновича [1, с. 4], страхуванню притаманна соціальна сутність, яка полягає у здатності слугувати засобом задоволення потреб членів суспільства. Слід зауважити, що ідентифікація системи комерційного страхування як соціально-економічної категорії відбувається через призму соціального ефекту, який досягається в суспільстві завдяки її функціонуванню. Отже, «соціальний ефект інституту страхування проявляється у його функціях, які визначають конкретні напрями досягнення мети, що покладена в основу страхування» [2, с. 91]. Соціальний характер функцій системи комерційного страхування прямо чи опосередковано проявляється на всіх рівнях національної економіки. На макрорівні система комерційного страхування надає захист суспільству у боротьбі із катастрофами природного та техногенного характеру, екологічними ризиками, епідеміями, ризиками міжнародного характеру та іншими загрозами. Система комерційного страхування виконує соціально-економічну функцію опосередковано через розміщення страхових резервів у реальні сектори економіки, наповнення бюджету за рахунок сплати податків, що сприяє забезпеченню сталого розвитку економіки, підвищенню рівня життя населення та рейтингу держави на міжнародному рівні.

У науковій праці [3, с. 138] Г. Козоріз визначає форми впливу системи комерційного страхування на соціально-економічний та суспільний розвиток України. Зокрема, автор зазначає, що соціальна функція системи комерційного страхування на мікрорівні проявляється у наданні страхового захисту «окремим громадянам, групам населення, суб'єктам господарювання (юридичним особам)», за рахунок недержавного пенсійного страхування та інших видів страхування життя відбувається накопичення населенням грошових коштів. Таким чином, в сучасних реаліях рецесії вітчизняної економіки, поглиблення соціально-економічних протиріч у суспільстві забезпечення неперервності суспільного відтворення та захисту населення від зростаючих ризиків

неможливі без ефективної соціально орієнтованої системи комерційного страхування.

Економічна функція соціального страхування реалізується через систему відносин з «розподілу та перерозподілу національного доходу, що полягають у формуванні за рахунок страхових внесків, які сплачуються роботодавцями та працюючими громадянами, а також державних дотацій спеціальних страхових фондів для утримання осіб, які не беруть участі в суспільній праці» [4]. Соціальний ефект системи соціального страхування полягає у стабілізації та ефективному розвитку суспільного виробництва, акумулюванні значних коштів страхових резервів, які мають стабілізуючий вплив на фінансову систему держави та виступають джерелом фінансового забезпечення соціального захисту населення.

Таким чином, страхова система є соціально-економічною категорією, представляє собою складне цілісне утворення, яке виконує значну соціальну роль у суспільстві. Соціальна роль страхової системи полягає у наданні страхового захисту населенню при настанні катастроф, епідемій та інших загроз. Страхова система сприяє забезпеченню сталого розвитку економіки, підвищенню рівня життя населення, виступає джерелом його фінансового забезпечення та соціального захисту.

Список використаної літератури

1. Рабинович П. Соціальна сутність прав людини: у світі погребового підходу / П. Рабинович // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 1. – С. 3-14.
2. Пацурія Н.Б. Концептуальні засади страхування: функції та принципи (правовий аналіз) / Н.Б. Пацурія // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2006. – № 12. – С. 89-98.
3. Козоріз Г.Г. Проблеми реалізації соціальних функцій страхування в Україні / Г.Г. Козоріз // Регіональна економіка. – 2011. – №2. – С. 137-142.
4. Федорова Т.А. Страхование в условиях рыночной экономики: принципы и практика [Текст]: [учеб. пособие] / Т.А. Федорова. – СПб.: издат. СПбЭФ. – 1995. – 322 с.